

Voorgenomen Besluit Aanwijzing te houden zoogdiersoorten

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

Gelet op artikel 2.2, eerste lid, van de Wet dieren, in samenhang met artikel 3:12 van de Algemene wet bestuursrecht;

Maakt het voornemen bekend het in de bijlage opgenomen besluit te nemen.

Indiening zienswijze

Op de voorbereiding en vaststelling van de lijst van de te houden diersoorten of diercategorieën in de zin van artikel 2.2., eerste lid van de Wet dieren, is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Ingevolge het bepaalde in artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) stel ik belanghebbenden in de gelegenheid om binnen zes weken na publicatie van het onderhavige besluit in de Staatscourant, hun zienswijze hierover naar voren te brengen. Zienswijzen kunnen schriftelijk, digitaal of mondeling naar voren worden gebracht.

Een schriftelijke reactie kunt u sturen naar:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

t.a.v. Huisdierenlijst

Postbus 40225

8004 DE Zwolle

Digitaal indienen zienswijze:

Hiervoor gebruikt u het digitaal formulier op <https://mijn.rvo.nl/voorgenomen-besluit-dieren-voor-de-huisdierenlijst>

Mondelinge zienswijze:

Dit is mogelijk op woensdagen tussen 09.00 en 11.00 uur. In dit geval neemt u contact op met het klantcontactcentrum van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: 088 042 42 42 om een afspraak te maken voor het indienen van een mondelinge zienswijze.

De lijst met de te houden zoogdiersoorten is vanaf 31 januari 2017 digitaal te raadplegen op de website: <https://mijn.rvo.nl/voorgenomen-besluit-dieren-voor-de-huisdierenlijst> en www.positieflijst.nl

's-Gravenhage, 30 januari 2017

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

M.H.P. van Dam

BIJLAGE VOorgenomen Besluit Aanwijzing te houden zoogdiersoorten

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

Gelet op artikel 2.2, eerste lid, van de Wet dieren;

Besluit:

Artikel 1

De volgende diersoorten of diercategorieën worden ingevolge artikel 2.2., eerste lid, van de Wet dieren, aangewezen als te houden zoogdiersoorten of zoogdiercategorieën:

Nederlandse naam	Geslacht	ondergeslacht	Soort/ondersoort
Acacia rat	Thallomys		paedulus
Afrikaanse dwergmuis	Mus	Nannomys	minutoides
Afrikaanse dwergrelmuis	Graphiurus	Graphiurus	murinus
Algerijnse gerbil	Gerbillus	Hendecapleura	nanus
Alpaca	Vicugna		pacos
Amerikaanse rotseekhoorn	Spermophilus	Otospermophilus	variegatus
Azara's agoeti	Dasyprocta		azarae
Bennettwallabie	Macropus	Notamacropus	rufogriseus
Bergkangoeroe	Macropus	Osphranter	robustus
Blauwschaap	Pseudois		nayaur
Bleke gerbil	Gerbillus	Gerbillus	perpallidus
Borstelstaartkangoeroerat	Bettongia		penicillata
Bosmuis	Apodemus		sylvaticus
Cheesman's gerbil	Gerbillus	Gerbillus	cheesmani
Chinchilla	Chinchilla		lanigera
Chinese gestreepte boomeekhoorn	Tamias		swinhoei
Chinese rotseekhoorn	Sciurotamias	Sciurotamias	dauidianus
Chinese woelmuis	Microtus	Alexandromys	fortis
Degoe	Octodon		degus
Driekleureekhoorn	Callosciurus		prevostii
Dromedaris	Camelus		dromedarius
Dwergstekelmuis	Acomys	Acomys	spinosissimus
Egyptische stekelmuis	Acomys	Acomys	cahirinus
Europese dwergmuis	Micromys		minutus
Finlaysonklappereekhoorn	Callosciurus		finlaysonii
Fret	Mustela		Putorius/ furo
Gambiaanse hamsterrat	Cricetomys		gambianus
Gestreepte grasmuis	Lemniscomys		striatus
Gouden stekelmuis	Acomys	Acomys	russatus
Goudhaas	Dasyprocta		leporina
Grootooregel	Hemiechinus		auritus
Grote Egyptische renmuis	Gerbillus	Gerbillus	pyramidum
Grote gevlekte boomeekhoorn	Sciurus	Sciurus	variegatoides
Guanaco	Lama		glama guanicoe
Harrington's gerbil	Taterillus		harringtoni
Himalayathargeit	Hemitragus		jemlahicus
Hudson eekhoorn	Tamiasciurus		hudsonicus
Japanse bosgems	Capricornis		crispus
Japanse eekhoorn	Sciurus	Sciurus	lis
Kameel	Camelus		bactrianus
Karatau-argali	Ovis		Ammon/ nigrimontana
Katoenrat	Sigmodon	Sigmodon	hispidus
Kleine egeltenrek	Echinops		telfairi
Kleine Egyptische renmuis	Gerbillus	Gerbillus	gerbillus
Kleine mara	Dolichotis		salinicola

Nederlandse naam	Geslacht	ondergeslacht	Soort/ondersoort
Koesoe grasrat	Arvicanthis		niloticus
Kortstaart opossum	Monodelphis		domestica
Lama	Lama		Glama/guanicoe
Lesueurborstelstaartkangoeroerat	Bettongia		lesueur
Manenschaap	Ammotragus		lervia
Mara	Dolichotis		patagonum
Mediterrane woelmuis	Microtus	Microtus	guentheri
Midden-Amerikaanse agoeti	Dasyprocta		punctata
Moeflon	Ovis		Aries/ musimon
Moeras lemming	Synaptomys	Mictomys	borealis
Moerascavia	Cavia		magna
Muskusspitsmuis	Suncus		murinus
Negenbandgordeldier	Dasytus		novemcinctus
Oostelijke wangzakeekhoorn	Tamias	Tamias	striatus
Parmawallabie	Macropus	Notamacropus	parma
Perny eekhoorn	Dremomys		pernyi
Perzische woestijnmuis	Meriones	Parameriones	persicus
Pluimstaartgerbil	Sekeetamys		calurus
Rafflesii eekhoorn	Callosciurus		Prevostii/ rafflesii
Relmuis	Glis		glis
Rotsklipdas	Procapra		capensis
Rotsmoko	Kerodon		rupestris
Shawi gerbil	Meriones	Pallasiomys	shawi
Sinaïstekelmuis	Acomys	Acomys	dimidiatus
Somalische egel	Atelerix		sclateri
Springhaas	Pedetes		capensis
Steppelemming	Lagurus		lagurus
Steppewoelmuis	Lasiopodomys		brandtii
Streepmuis	Rhabdomys		pumilio
Sumatraanse bosgems	Capricornis		sumatraensis
Sundevalls gerbil	Meriones	Pallasiomys	crassus
Tanzaniaanse grasrat	Arvicanthis		neumanni
Thaise dwergstreepeekhoorn	Tamias		mcclellandii
Tristam's gerbil	Meriones	Pallasiomys	tristrami
Turkmeense muishamster	Calomyscus		bailwardi
Veeltepelmuis	Mastomys		natalensis
Veldmuis	Microtus	Microtus	arvalis
Vette zandrat	Psammomys		obesus
Vicuña	Vicugna		vicugna
Vijfstrepige palmeekhoorn	Funambulus	Prasadsciurus	pennantii
Wagnersgerbil	Dipodillus	Petteromys	dasyurus
Wild schaap	Ovis		ammon
Wilde cavia	Cavia		aperea
Witbuikegel	Atelerix		albiventris
Woestijnslaapmuis	Eliomys		melanurus
Woestijnvos	Vulpes		zerda
Zebragrasmuis	Lemniscomys		barbarus
Zuid-Afrikaanse egel	Atelerix		frontalis
Zuidamerikaanse opossum	Didelphis		albiventris
Zwarte rat	Rattus		rattus
Zwartneusklappereekhoorn	Callosciurus		notatus
Zwartrugagoeti	Dasyprocta		prymnolopha
Cactusmuis	Peromyscus		eremicus
Campbells dwerghamster	Phodopus		campbelli
Chinese dwerghamster	Cricetulus		barabensis
Russische dwerghamster	Phodopus		sungorus
Strandmuis	Peromyscus		polionotus
Vetstaartgerbil	Pachyuromys		duprasi

Nederlandse naam	Geslacht	ondergeslacht	Soort/ondersoort
Witvoetmuis	Peromyscus		leucopus
Woestijndwerghamster	Phodopus		roborovskii
Bruine rat	Rattus norvegicus		
Cavia	Cavia porcellus		
Damhert	Dama dama		
Ezel	Equus asinus		
Geit	Capra hircus		
Gerbil	Meriones unguiculatus		
Goudhamster	Mesocricetus auratus		
Hond	Canis Lups Familiaris		
Kat	Felis Catus		
Konijn	Oryctolagus cuniculus		
Middeneuropees edelhert	Cervus elaphus		
Nerts	Neovison vison		
Paard	Equus caballus		
Rund	Bos taurus		
Schaap	Ovis aries		
Tamme muis	Mus musculus		
Varken	Sus scrofa		
Waterbuffel	Bubalus bubalis		

Artikel 2

De volgende diersoorten of diercategorieën worden niet aangewezen als te houden diersoorten of diercategorieën:

Nederlandse naam	Geslacht	Ondergeslacht	Soort/ondersoort
Addax	Addax		nasomaculatus
Afrikaanse civetkat	Civettictis		civetta
Algazel	Oryx		dammah
Alpenmarmot	Marmota	Marmota	marmota
Amerikaanse eland	Alces		americanus
Arabische oryx	Oryx		leucoryx
Axishert	Axis		axis
Beer koeskoes	Ailurops		ursinus
Beerarter	Arctictis		binturong
Beisa	Oryx		beisa
Belangers toepaja	Tupaia		belangeri
Bergnyala	Tragelaphus		buxtoni
Bergrietbok	Redunca		fulvorufula
Bezoargeit	Capra		Hircus aegrurus
Bizon	Bison		bison
Bohorrietbok	Redunca		redunca
Bongo	Tragelaphus		eurycerus
Bosbok	Tragelaphus		scriptus
Bosbuffel	Syncerus		Caffer nanus
Brilbladneusvleermuis	Carollia		perspicillata
Bruinbehaard gordeldier	Chaetophractus		villosus
Bruine beer	Ursus		arctos
Capybara	Hydrochoeris		hydrochaeris
Chinese waterree	Hydropotes		inermis
Dagestaanse toer	Capra		Caucasia/ cylindricornis
Dalls schaap	Ovis		dalli
Defassawaterbok	Kobus		Ellipsiprymnus/ defassa
Dikhoornschaap	Ovis		canadensis
Dingo (verwilderde hond)	Canis		Lupus/ dingo
Drievingerige luiaard	Bradypus		tridactylus
Dwergantilope	Neotragus		pygmaeus

Nederlandse naam	Geslacht	Ondergeslacht	Soort/ondersoort
Dwergmangoest	Helogale		parvula
Elandantilope	Taurotragus		oryx
Europese haas	Lepus	Eulagos	europaeus
Gaffelbok	Antilocapra		americana
Gems	Rupicapra		rupicapra
Gemsbok	Oryx		gazella
Genetkat	Genetta		genetta
Gestreepte buideleekhoorn	Dactylopsila		trivirgata
Gestreepte jakhals	Canis		adustus
Gestreepte skunk	Mephitis		mephitis
Gestreepte tenrek	Hemicentetes		semispinosus
Gewone jakhals	Canis		aureus
Gewone tenrek	Tenrec		ecaudatus
Gewone toepaja	Tupaia		glis
Gewoon stekelvarken	Hystrix	Hystrix	crinata
Grantgazelle	Nanger		granti
Grootoorvos	Otocyon		megalotis
Grote egeltenrek	Setifer		setosus
Grote grison	Galictis		vittata
Grote koedoe	Tragelaphus		strepsiceros
Hamerkopvleerhond	Hypsignathus		monstrosus
Hartebeest	Alcelaphus		buselaphus
Hausagenet	Genetta		thierryi
Impala	Aepyceros		melampus
Indische antilope	Antilope		cervicapra
Indische civetkat	Viverra		zibetha
Indische muntjak	Muntiacus		muntjak
Jak (domestic form)	Bos		grunniens
Kaapse buffel	Syncerus		caffer
Kalong	Pteropus		vampyrus
Kiang	Equus		kiang
Klein behaard gordeldier	Chaetophractus		vellerosus
Kleine koedoe	Tragelaphus		imberbis
Kleine woestijnspringmuis	Jaculus		jaculus
Kleinklauwotter	Aonyx		cinerea
Koeroero	Spalacopus		cyanus
Koesimanse	Crossarchus		obscurus
Kogelgordeldier	Tolypeutes		matacus
Kropgazelle	Gazella		subgutturosa
Kuifhert	Elaphodus		cephalophus
Laaglandtapir	Tapirus		terrestris
Lierantilope	Damaliscus		lunatus
Loewak	Paradoxurus		hermaphroditus
Moerashert	Blastocerus		dichotomus
Moeraskat	Felis		chaus
Moeraswallabie	Wallabia		bicolor
Muieldierhert	Odocoileus		hemionus
Nevelrat	Phloeomys		pallidus
Nijlgau	Boselaphus		tragocamelus
Nijlroezet	Rousettus	Rousettus	aegyptiacus
Nubische steenbok	Capra		nubiana
Nyala	Tragelaphus		angasii
Onager	Equus		hemionus
Oostelijke grijze reuzenkangoeroe	Macropus	Macropus	giganteus
Oribi	Ourebia		ourebi
Palmvleerhond	Eidolon		helvum
Pardin's genetkat	Genetta		pardina
Pater-Davidshert	Elaphurus		davidianus
Penseelzwijn	Potamochoerus		porcus

Nederlandse naam	Geslacht	Ondergeslacht	Soort/ondersoort
Peruaanse witnekeekhoorn	Sciurus	Urosciurus	igniventris
Perzisch damhert	Dama		Dama/ mesopotamica
Poolvos	Vulpes		lagopus
Przewalskipaard (wilde soort)	Equus		Caballus/ przewalskii
Ree	Capreolus		capreolus
Rendier	Rangifer		tarandus
Reuzenboszwijn	Hylochoerus		meinertzhageni
Reuzenelandantilope	Taurotragus		derbianus
Reuzenwoestijnspringmuis	Jaculus		orientalis
Richardsongrondeekhoorn	Spermophilus	Spermophilus	richardsonii
Roanantilope	Hippotragus		equinus
Rode reuzenkangoeroe	Macropus	Osphranter	rufus
Roestgenet	Genetta		maculata
Rolstaartbeer	Potos		flavus
Roodhalspademelon	Thylogale		thetis
Sabelantilope	Hippotragus		niger
Saiga	Saiga		tatarica
Schroefhoorngeit	Capra		falconeri
Serval	Leptailurus		serval
Siberische paardenspringmuis	Allactaga	Orientallactaga	sibirica
Siberische steenbok	Capra		sibirica
Sikahert	Cervus		nippon
Sitotoenga	Tragelaphus		spekii
Sneeuwhaas	Lepus	Lepus	timidus
Soemerringgazelle	Nanger		soemmerringii
Somalische wilde ezel	Equus		Asinus/ somalicus
Spaanse steenbok	Capra		pyrenaica
Springbok	Antidorcas		marsupialis
Steenbok	Capra		ibex
Steppevos	Vulpes		corsac
Steppezebra	Equus		burchellii
Stokstaartje	Suricata		suricata
Suikereekhoorn	Petaurus		breviceps
Tammarwallabie	Macropus	Notamacropus	eugenii
Tayra	Eira		barbara
Tibetaanse antilope	Pantholops		hodgsonii
Tibetaanse gazelle	Procapra		picticaudata
Tijgergenet	Genetta		tigrina
Tweevingerige luiaard	Choloepus		didactylus
Utahprairiehond	Cynomys	Leucocrossuromys	parvidens
Vierhoornantilope	Tetracerus		quadricornis
Vierteenrenmuis	Allactaga	Scarturus	tetradactyla
Vos	Vulpes		vulpes
Vosmangoest	Cynictis		penicillata
Wapiti	Cervus		Elaphus/ canadensis
Wasbeerhond	Nyctereutes		procyonoides
Waterbok	Kobus		ellipsiprymnus
Westelijke grijze reuzenkangoeroe	Macropus	Macropus	fuliginosus
Wild zwijn	Sus		scrofa
Wisent	Bison		bonasus
Witstaartgnoe	Connochaetes		gnu
Witstaarthert	Odocoileus		virginianus
Witstaartstekelvarken	Hystrix	Hystrix	indica
Woestijnkat	Felis		margarita
Woestijnknobbelzwijn	Phacochoerus		aethiopicus
Zadeldjakhals	Canis		mesomelas
Zandvos	Vulpes		rueppellii
Zandwallabie	Macropus	Notamacropus	agilis
Zeboe	Bos		Taurus/ indicus

Nederlandse naam	Geslacht	Ondergeslacht	Soort/ondersoort
Zebamangoeste	Mungos		mungo
Zesbandgordeldier	Euphractus		sexcinctus
Zwartkoptenrek	Hemicentetes		nigriceps
Zwartstaartprairiehond	Cynomys	Cynomys	ludovicianus

Artikel 3

Dit besluit treedt in werking met ingang van tien weken na publicatie van het besluit in de Staatscourant.

Artikel 4

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit aanwijzing te houden zoogdiersoorten.

Artikel 5

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Staatssecretaris van Economische Zaken,
M.H.P. van Dam*

TOELICHTING

I. ALGEMEEN

1.1 Inleiding

Onderhavige besluit strekt tot het vaststellen van een Positieflijst Zoogdiersoorten op basis van artikel 2.2, eerste lid, van de Wet dieren (hierna: wet). Artikel 2.1 van de Regeling houders van dieren en de hierbij behorende bijlagen 1 en 2, inclusief de tabellen 1,2 en 3 zullen komen te vervallen. De hiermee vastgestelde Positieflijst Zoogdiersoorten geeft aan welke zoogdiersoorten zijn aangewezen om in Nederland te mogen worden gehouden.

1.2 Geschiedenis

Ingevolge de wet geldt dat alleen diersoorten die door de Minister van Economische Zaken zijn aangewezen mogen worden gehouden. Dat principe was ook in de aan de Wet dieren voorafgaande wet, de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren uit 1992 opgenomen, maar het desbetreffende artikel 33 is niet in werking getreden. Er zijn vanaf 1992 verschillende pogingen ondernomen om te komen tot de invoering van een systeem om diersoorten te beoordelen en besluiten te nemen over het al dan niet mogen houden van die soorten. De lijst met aangewezen diersoorten wordt ook positieflijst (of huisdierenlijst) genoemd. Ook productiedieren behoren tot diersoorten die zijn aangewezen, maar deze soorten worden gewoonlijk in een bedrijfsmatige omgeving gehouden. In 1996 heeft de Raad voor Dieraangelegenheden (RDA) in opdracht van de toenmalige minister een advies uitgebracht over de samenstelling van de positieflijst. In 2003 heeft de RDA een advies opgesteld getiteld 'Negatief – en Positieflijst voor zoogdieren en vogels ter invulling van artikel 33 van de Gezondheids – en welzijnswet voor dieren' (RDA 2003/07). De voorgestelde lijst bleek echter op dat moment niet te passen binnen de kaders van het kabinetsbeleid (Kamerstukken II, 2003–2004, 28 286, nr.5). In 2006 kwam het voor het eerst tot een daadwerkelijk voorstel voor een positieflijst aan de hand van het RDA rapport 2003/07. De voorgestelde positieflijst bleek echter te lang en niet werkbaar. In 2008 heeft toenmalig Minister Verburg, op aandringen van de Tweede Kamer, de Kamer toegezegd een positieflijst voor zoogdieren op te stellen. Aan Wageningen Universiteit Livestock Research (verder ook: WUR) is vervolgens de opdracht gegeven om criteria op te stellen en te adviseren over een systematiek waarmee de positieflijst zoogdiersoorten kan worden samengesteld. De systematiek diende tevens te voldoen aan het door het Hof van Justitie van de Europese Unie gewezen Andibel arrest uit 2008 (zie hieronder paragraaf 1.2), waarin criteria zijn opgenomen waaraan de toepassing van een positieflijst voor zoogdiersoorten dient te voldoen. Dit heeft in 2010 geleid tot de ontwikkeling van een systematiek waarvan de basis werd gevormd door de inschatting van het risico op aantasting van het welzijn van het dier en de eventuele gevolgen voor de gezondheid van mens en dier. De beoordeling vindt plaats in het kadervan de in artikel 1.4 van het Besluit houders van dieren (verder: het besluit) opgenomen criteria en de door de Wet dieren expliciet erkende intrinsieke waarde van dieren. Op de intrinsieke waarde is reeds ingegaan in paragraaf 1.2.3 van de toelichting bij de Regeling houders van dieren (Stcrt. 2014, 17980). De in 2012 uitgevoerde beoordelingen en de in 2013 opgestelde positieflijst hebben geleid tot diverse op- en aanmerkingen vanuit het maatschappelijk veld. Wageningen UR Livestock Research is in 2014 gevraagd om op basis van de eerdere versie van de systematiek de aanwezigheid en ernst van deze risico's per diersoort in te schatten en om recente inzichten en beleidskeuzes zodanig te verwerken in een bijgestelde versie van de systematiek, dat deze praktisch haalbaar is en leidt tot betrouwbare en maatschappelijk gedragen uitkomsten. Wageningen UR Livestock Research heeft de methode in de tweede helft van 2014 uitgewerkt tot een werkwijze waarmee op een inzichtelijke, consequente en verantwoorde manier een weloverwogen welzijn- en gezondheidsrisico-inschatting voor het dier en een inschatting van het risico van gevaar voor de mens kan worden opgesteld (TK 2013–2014, 31 389, nr. 145) en die voldoet aan de voorwaarden uit het Andibel arrest.

1.3 Andibelarrest

In het Arrest van het Hof van Justitie van 19 juni 2008, zaak C-219/07 heeft het Hof zich uitgesproken over de voorwaarden waaronder een positieflijststelsel ingevoerd kan worden. Het Hof brengt in herinnering dat de bescherming van het dierenwelzijn een legitiem doel van algemeen belang is (r.o. 27). Verboden of beperkingen die gerechtvaardigd zijn, onder meer, uit hoofde van de bescherming van de gezondheid en het leven van personen en dieren, mogen worden ingesteld, op voorwaarde dat deze verboden of beperkingen geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten vormen (r.o. 28). Beperkingen van het vrije verkeer van goederen kunnen worden gerechtvaardigd door dwingende vereisten zoals de bescherming van het milieu of dierenwelzijn (r.o. 29). De opstelling van een positieflijst en de latere wijzigingen daarvan moeten berusten op criteria die objectief en niet discriminerend zijn (r.o. 34). Er moet een gemakkelijke

procedure zijn die de belanghebbenden in staat stelt, te verkrijgen dat nieuwe zoogdiersoorten op de nationale lijst van toegestane soorten worden geplaatst, en op grond waarvan tegen een besluit om een dier al of niet aan te wijzen in rechte kan worden opgekomen (r.o. 35). Een verzoek tot plaatsing van een zoogdiersoort op die lijst behoort slechts te worden afgewezen wanneer het houden van specimens van die soort een reëel gevaar voor de bescherming of de eerbiediging van de belangen en de vereisten vermeld in de punten 27 tot en met 29 van het arrest oplevert (r.o. 36). Volgens het Hof kan een verzoek tot plaatsing van een soort op de lijst van zoogdiersoorten waarvan het in bezit hebben is toegestaan, slechts worden afgewezen op grond van een uitgebreid onderzoek van het gevaar dat het houden van specimens van de betrokken soort inhoudt voor de bescherming van de belangen en de vereisten vermeld in de punten 27 tot en met 29 van het onderhavige arrest, welk onderzoek berust op de meest betrouwbare wetenschappelijke gegevens die beschikbaar zijn en de meest recente resultaten van het internationale onderzoek (r.o. 37). Bij de introductie van de positieflijst moet aan de genoemde criteria worden voldaan. Hierna zal uiteengezet worden dat bij de beoordeling gebruik wordt gemaakt van objectieve wetenschappelijke gegevens, dat de gehanteerde criteria objectief en niet discriminerend zijn, en dat de lijst met aangewezen diersoorten op daartoe strekkende aanvraag van organisaties of particulieren kan worden gewijzigd.

2. Positieflijst

2.1 Systematiek

Het is ingevolge artikel 2.2, eerste lid, van de wet verboden om dieren te houden die niet behoren tot de door de minister aangewezen diersoorten of diercategorieën. In artikel 1.4 van het Besluit houders van dieren zijn de criteria opgenomen die bij de aanwijzing in acht worden genomen. Ingevolge het tweede lid van dat artikel is het verbod van artikel 2.2, eerste lid, van de wet momenteel alleen van toepassing op zoogdieren.

Het vereiste dat diersoorten en diercategorieën moeten zijn aangewezen teneinde mogelijk te maken dat ze worden gehouden, geldt zowel voor landbouwhuisdieren als voor dieren die niet voor landbouwproductiedoeleinden worden gebruikt. Het is op grond van artikel 1.4 van het besluit van belang dat een soort zonder specialistische kennis en vaardigheden en gevaar voor de mens kan worden gehouden.

Er is ten principale vanuit gegaan dat honden, katten en productiersoorten zonder specialistische kennis en vaardigheden en gevaar voor de mens kunnen worden gehouden. Honden, katten en productiediersoorten zijn om die reden zonder beoordeling aangewezen en geplaatst op de lijst te houden zoogdiersoorten. Voor de overige diersoorten is daar niet vanuit gegaan. Deze diersoorten zijn om die reden middels de positieflijstsystematiek beoordeeld en door de Positieflijst Advies Commissie van een risico-inschattingsadvies op welzijnsaantasting en gevaar voor de mens voorzien. De Staatssecretaris heeft op grond hiervan het onderhavige besluit genomen.

2.1.1 Clustering

- Welzijn

Om de werklast te beperken heeft WUR in samenwerking met de houderij-organisaties onderzocht in hoeverre het mogelijk is bepaalde diersoorten te clusteren. De criteria op grond waarvan besloten kan worden dat de soorten geclusterd kunnen worden zijn sociale structuur, voedselspecialisatie, ecomorfie, dag-, schemer- of nachtactieve levenswijze en de determinatiemogelijkheden. Indien soorten in deze aspecten overeenkomen, is het in principe mogelijk deze soorten voor het beoordelen te clusteren waarbij de mate van domesticatie een reden kan zijn om juist de gedomesticeerde soort hier buiten te houden. Om die reden is bijvoorbeeld de fret niet in een groep geplaatst met de niet gedomesticeerde hermelijn.

Het clusteren van diersoorten heeft als bijkomend voordeel dat qua informatie geput kan worden uit andere tot het cluster behorende diersoorten waardoor het voorzorgsbeginsel vanwege het ontbreken van informatie over specifieke soorten minder vaak in beeld hoeft te komen. Het voorzorgsbeginsel is aan de orde wanneer het onmogelijk blijkt te zijn om het bestaan of de omvang van het gestelde gevaar, waaronder het gevaar voor de bescherming van het dierenwelzijn met zekerheid te bepalen maar reële schade voor de gezondheid of dieren of voor het milieu waarschijnlijk is. Onder reële schade wordt verstaan elke onaanvaardbare aantasting van het welzijn en gezondheid van het dier en/of mens. Het gaat daarbij niet om de vraag in hoeverre een dier zich kan aanpassen (adaptatie) aan zijn gehouden leefomgeving maar om de vraag in hoeverre er sprake is van onaanvaardbare aantasting van het welzijn van het dier. Het gaat daarbij dus niet alleen om het voorkomen van lijden maar ook om het welbevinden van het dier zelf en daarmee de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier zoals deze is neergelegd in artikel 1.3 van de wet. Het ontbreken van deze soortspecifieke

informatie binnen een cluster is in die gevallen dan ook voor de PAC geen doorslaggevende overweging geweest om te differentiëren. Dit laat onverlet dat indien diersoortspecifieke essentiële informatie ontbreekt en deze ook niet middels analogie te verkrijgen is, het voorzorgsbeginsel wel is toegepast zoals in het geval van de nevelrat en de dwergantilope.

- **Zoönose**

Voor de beoordeling van het risico op zoönosen is geclusterd op het niveau van familie en op basis van zoönosen, beschreven bij de geïnventariseerde soorten vastgesteld welke zoönosen bij deze familie kunnen voorkomen. De in een bepaalde familie voorkomende zoönosen zijn gekoppeld aan de soorten die tot die familie behoren. Hiermee is een veiligheidsmarge ingebouwd omdat niet alle zoönosen bij alle soorten aangetoond zijn terwijl de kans wel reëel is dat deze bij de desbetreffende soort kunnen voorkomen.

2.1.2 Beoordeling risico welzijnsaantasting diersoort en letselrisico mens

Allereerst is door de Positieflijst Expert Commissie (PEC), een commissie bestaande uit stakeholders-experts, een technische inschatting gemaakt van het risico op welzijnsaantasting bij het dier en gevaar op letsel bij de mens aan de hand van in de literatuur aangetroffen bevindingen per in artikel 1.4 van het Besluit houders van dieren vermeld criterium. De in de literatuur aangetroffen bevindingen zijn met vindplaats per diersoort door de stakeholders-experts vermeld in een zogenoemd excerpt. De bevindingen kunnen afkomstig zijn uit de wetenschappelijke en nietwetenschappelijke literatuur waarbij in principe wetenschappelijke literatuur meer gewicht in de schaal zal leggen dan nietwetenschappelijke literatuur. Persoonlijke waarnemingen kunnen daarnaast worden meegewogen maar zullen de bevindingen uit de literatuur niet kunnen weerleggen. Vervolgens is aan de hand van deze bevindingen een risico-inschatting gegeven op de argumentenkaart waarbij de experts op individuele basis extra opmerkingen hebben kunnen toevoegen. Deze gegevens zijn vervolgens verwerkt in een diersoortbeoordelingsformulier. Alle door de PEC gegenereerde informatie is in overzichtelijke vorm vervolgens naar de Positieflijst Advies Commissie (PAC) gestuurd. De PAC bestaat uit onafhankelijke specialisten op het gebied van diergedrag, zoönose en diergezondheid.

De PAC heeft per diersoort aan de hand van de technische beoordeling door de PEC en het door de NVWA opgestelde zoönose-impact het definitieve risico-inschattingsadvies opgesteld.

2.1.3 Beoordeling impact zoönose

Voor het vaststellen van het risico is gekeken naar de impact van een zoönose. Deze impactbeoordeling is uitgevoerd door de experts van het Bureau Risicobeoordeling (BuRo) van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA). De impact van een zoönose is ontleend aan de publicatie van Havelaar et al. (2010) over emergent zoönosen (<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0013965>). De niet op deze EMZO lijst voorkomende zoönosen zijn door de experts van het BuRo van een score voorzien en aan de lijst toegevoegd.

2.1.4 Aanwijzingsbesluit

De zoogdiersoorten die per 1 januari 2017 op de inventarislijst (Stcrt. 2016, nr. 57363) zijn opgenomen in tabel 4 in bijlage 2 van de Regeling houders van dieren, zijn ambtshalve beoordeeld voor aanwijzing als te houden diersoorten. De op deze ingangsdatum niet door particulieren aantoonbaar in Nederland gehouden diersoorten zijn in eerste instantie niet beoordeeld. De niet in Nederland gehouden zoogdiersoorten kunnen voor beoordeling in aanmerking komen nadat hiervoor een beargumenteerde aanvraag is ingediend onder aanlevering van de hiervoor benodigde documentatie waarmee in eerste instantie de houdbaarheid van de betreffende diersoort door een ieder, dus zonder reëel risico op welzijnsaantasting voor de diersoort of gevaar voor de mens aannemelijk kan worden gemaakt. De in artikel 1.4 van het Besluit houders van dieren opgenomen criteria gelden hierbij als uitgangspunt.

2.1.5 Houderijvoorschriften

Voor de op grond van de uitgebrachte adviezen aangewezen diersoorten waarvoor houderijvoorschriften als bedoeld in artikel 2.2, tiende lid, van de wet door de PAC gewenst worden geacht, zullen de voorgestelde houderijvoorschriften in 'bijsluiters' opgenomen worden. Deze bijsluiters zijn bedoeld om houders van de aangewezen diersoorten te informeren over de wijze waarop de diersoorten het beste gehouden kunnen worden. De sector en houders worden nadrukkelijk verzocht hun eigen verantwoordelijkheid te nemen en er zorg voor te dragen dat deze bijsluiters in de praktijk worden geïmplementeerd. Na een periode van 3 jaar zal geëvalueerd worden in hoeverre hieraan voldaan is. Hierna zal bekeken worden of opname ervan in regelgeving alsnog wenselijk is.

2.1.6 Niet aangewezen zoogdiersoorten

De bescherming van het dierenwelzijn is een legitiem doel van algemeen belang. Het verbod is geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten. De bescherming van de gezondheid en het leven van dieren is een door het recht van de Europese Unie erkend fundamenteel vereiste.

Indien na de beoordeling is besloten dat een diersoort niet wordt aangewezen, wordt het verbod om het dier te houden gerechtvaardigd door het voorkomen van waarschijnlijk optredende schade aan de gezondheid van mens en dier of het waarschijnlijk optreden van een ongerechtvaardigde inbreuk op het welzijn van het dier door het houden. De regeling vindt derhalve haar rechtvaardiging in de bescherming van de gezondheid en van het welzijn van de betrokken dieren. Dit is in overeenstemming met het uitgangspunt van de Wet dieren dat de mens weliswaar kan besluiten over het lot van dieren, maar daarbij telkens de intrinsieke waarde van het dier in ogenschouw moet nemen. Bovendien is de aan de orde zijnde regeling evenredig aan het nagestreefde doel. Er is geen absoluut verbod op de invoer van die dieren.

2.1.7 Kruisingen

Een kruising tussen een verboden en niet verboden soort of hybriden van een verboden en niet verboden soort, wordt tot de 5^e generatie tot de verboden diersoort gerekend en mag niet gehouden worden. Deze invulling is ontleend aan de Verordening (EU) Nr. 1320/2014 van de commissie van 1 december 2014 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer. Een kruising of hybride afkomstig van een Cites beschermde soort, verliest niet eerder dan in de 5^e generatie zijn beschermde status.

2.2 Uitwerking

2.2.1 Classificatie

De Positieflijst Advies Commissie (PAC) geeft aan dat het welzijn en de gezondheid van de meeste zoogdiersoorten niet kan worden geborgd zonder dat er eisen worden gesteld aan de omstandigheden waaronder deze worden gehouden. Op grond van de door de PEC en BuRo aangeleverde informatie heeft de PAC alle diersoorten onderverdeeld in 5 klassen A t/m E.

1. Klasse A diersoorten betreft die diersoorten waarvan is vastgesteld dat er een erg groot risico bestaat op een aanzienlijke welzijnsaantasting van de diersoort of gevaar voor de mens dat niet of niet redelijkerwijs kan worden geminimaliseerd met diersoort specifieke houderijvoorschriften. Hierbij moet gedacht worden aan niet te realiseren houderijomstandigheden (Gaffelbok, Drievingerige luiaard), te grote risico's op ernstige zoönosen (Hamerkopvleerhond, Kalong en Palmvleerhond), afhankelijkheid van wildvang en de daarmee samenhangende grote risico's op (onbekende) zoönosen (Vierteenrenmuis, Siberische paardenspringmuis, Richardsongrondeekhoorn) of onvoldoende informatie over implicaties van houderij (Nevelrat, Dwergantilope).
2. Klasse B diersoorten betreft die diersoorten waarbij er een hoog risico op een aanzienlijke welzijnsaantasting van de diersoort of gevaar voor de mens bestaat. Theoretisch is het in essentie mogelijk het erg hoge risico te minimaliseren maar alleen met dusdanige houderijvoorschriften en kennis van de houder dat het niet aannemelijk is dat in de praktijk hieraan kan worden voldaan (Saiga, Ree) of waarbij het niet aannemelijk is dat zelfs met de houderijvoorschriften het risico in de praktijk ook daadwerkelijk geminimaliseerd kan worden (Tibetaanse antilope, Woestijnkat). Het niet (volledig) kunnen voldoen aan de houderijvoorschriften zal tot gevolg hebben dat het risico op een ernstige welzijnsaantasting van de diersoort of gevaar voor de mens zeer (te) groot is.
3. Klasse C diersoorten betreft die diersoorten waarbij er een matig risico op welzijnsaantasting van de diersoort of gevaar voor de mens bestaat dat alleen geminimaliseerd kan worden middels toepassing van cruciale maar wel in de praktijk invulbare diersoortspecifieke houderijvoorschriften door houders die zeer gemotiveerd zijn en over specialistische kennis en vaardigheden beschikken.
4. Klasse D diersoorten betreft diersoorten waarbij er een zeker risico op welzijnsaantasting van de diersoort of het gevaar voor de mens bestaat maar dit risico kan geminimaliseerd worden middels min of meer eenvoudig uit te voeren en toe te passen diersoort specifieke houderijvoorschriften en waarvoor geen specialistische kennis of vaardigheden noodzakelijk is.
5. Klasse E diersoorten betreft diersoorten waarbij er ook een zekere mate van risico bestaat op welzijnsaantasting van de diersoort of het gevaar voor de mens maar middels het naleven van de algemene voorwaarden uit het Besluit houders van dieren kan dit risico vrij gemakkelijk geminimaliseerd kan worden. Er is geen specialistische kennis of vaardigheden noodzakelijk.

2.2.2 Aanwijzingsbesluit

Op grond van het door de PAC uitgebrachte advies is besloten om de klasse A B en C diersoorten niet aan te wijzen. Deze diersoorten zijn niet te houden zonder specialistische kennis en vaardigheden. De klassen D en E diersoorten worden wel aangewezen voor plaatsing op de positieflijst. Deze soorten zijn gelet op de beschrijving wel te houden zonder specialistische kennis en vaardigheden.

2.2.3 Registratieverplichting

Voor de houders van de niet aangewezen diersoorten (de A, B en C diersoorten) die deze soorten hielden op het moment van in werking treden van het definitieve plaatsingsbesluit, zal een overgangsregeling gaan gelden. Deze dieren en de nakomelingen waarvan ze op het moment van inwerkingtreding van het onderhavige besluit, drachtig zijn mogen worden gehouden totdat zij zijn overleden. Een registratieverplichting vormt een onderdeel van deze overgangsregeling. Deze verplichting maakt het voor houders ook eenvoudig om aan te kunnen tonen dat het dier gehouden werd om het moment dat het verbod van kracht wordt. Daarnaast zorgt ook deze meldingsplicht ervoor dat de handhaving eenvoudiger, goedkoper en efficiënter georganiseerd kan worden

2.2.4 Productiedieren

Voor de zoogdiersoorten die ingevolge het besluit zijn aangewezen als productiedieren gelden in veel gevallen op grond van EU-rechtshandelingen geharmoniseerde voorschriften. Er wordt van uit gegaan dat deze diersoorten kunnen worden gehouden, ook indien ze als gezelschapsdier worden gehouden. Daarom zijn die zoogdiersoorten zonder nader onderzoek geplaatst op de positieflijst. Ook zonder nader onderzoek blijven de in het Besluit houders van dieren en in de Regeling houders van dieren opgenomen houderijvoorschriften uiteraard van toepassing. Of ter verduidelijking van deze voorschriften nog extra diersoortspecifieke houderijvoorschriften moeten worden benoemd voor de als gezelschapsdier gehouden productiedieren, wordt per soort beoordeeld.

Nieuw aan te melden productiediersoorten

Indien niet voor de positieflijst beoordeelde diersoorten aangemeld worden om als productiedier te mogen worden gehouden, zal eerst worden onderzocht of de dieren als gezelschapsdier gehouden kunnen worden. Indien dit het geval is, zal vervolgens worden onderzocht of de soort ook geschikt is om in een 'industriële' omgeving en voor het doel waarvoor de soort is aangemeld te houden als productiedier. Voor diersoorten die in de toekomst onder een EU-rechtshandeling over het houden als productiedier zullen vallen zal deze systematiek zo mogelijk bij de voorbereiding van de besluitvorming worden gevolgd.

2.2.5 Houdverbod niet van toepassing

Zoogdieren van andere soorten of categorieën dan die welke in de Positieflijst zijn genoemd die worden gehouden in met name dierentuinen en door houders van een instellingsvergunning in het kader van de Wet op de dierproeven, maar ook praktiserende dierenartsen voor diergeneeskundige behandeling en door opvangcentra voor niet-aangewezen, waaronder bedreigde, zoogdiersoorten, vallen niet onder het houdverbod. Dit wordt bepaald in de Regeling houders van dieren. Opvangcentra van niet-aangewezen diersoorten die voldoen aan een protocol voor de opvang van niet-aangewezen diersoorten, dat qua inhoud en opbouw vergelijkbaar is met de protocollen voor respectievelijk de opvang van inheemse en de opvang van uitheemse bedreigde diersoorten, vallen eveneens niet onder het houdverbod.

2.3 Houderijvoorschriften

Overeenkomstig de motie-Van Gerven, TK 31 389, nr. 131 is bij de beoordeling van deze diersoorten onderzocht of houderijvoorschriften als bedoeld in artikel 2.2, tiende lid, van de wet, het risico op welzijnsaantasting van het dier en gevaarrisico van de mens kunnen minimaliseren.

Op grond van de door de PAC uitgebrachte adviezen zullen voor de beoordeelde en aangewezen diersoorten waarvoor houderijvoorschriften door de PAC gewenst geacht worden, deze houderijvoorschriften in de vorm van dierenbijsluiters worden uitgewerkt. Na een periode van 3 jaar wordt geëvalueerd in hoeverre de sector en houders deze nadere uitwerking in de praktijk hebben geïmplementeerd. Dan zal beoordeeld worden of opname ervan in regelgeving alsnog wenselijk is. De bijsluiters zijn als zodanig juridisch niet afdwingbaar maar kunnen wel in gerechtelijke procedures effectief gebruikt worden ter verduidelijking van de algemene huisvesting – en verzorgingsnormen uit het Besluit houders van dieren.

3 Invoering positieflijst

3.1 Algemeen

De positieflijst is niet statisch. Daarom zijn in de artikelen 2.2 en 2.4 van de Regeling houders van dieren regels opgenomen over de wijziging van de positieflijst, die zelf een besluit van algemene strekking is, en over de aanvraag van een ontheffing van het verbod van artikel 2.2, eerste lid, van de wet. Als na de beoordeling van een diersoort een besluit wordt genomen dat de diersoort gehouden mag worden, zijn er geen belemmeringen voor de houders, afgezien van de wettelijke voorschriften die aan het houden van dieren ten algemene worden gesteld. Als besloten wordt dat de diersoort niet gehouden mag worden geldt een overgangsregeling voor het houden van de dieren behorende tot deze soort die op het tijdstip dat het besluit tot niet-plaatsing in werking treedt, in Nederland worden gehouden. Deze overgangsregeling is gekoppeld aan de levensduur van het dier dat op die datum aantoonbaar gehouden wordt, alsmede aan de levensduur van de nakomelingen waarvan dat dier op die datum drachtig was. Zij mogen gehouden blijven worden tot hun overlijden. Vanaf het tijdstip dat het besluit om niet aan te wijzen in werking treedt, zal impliciet ook een fokverbod voor de niet-aangewezen soort ingaan. De diersoorten waarover een besluit is genomen dat ze niet worden aangewezen, zijn opgenomen in de tabel bij artikel 2 van het onderhavige besluit.

Indien een diersoort niet is beoordeeld en dus in de tabellen bij artikel 1 en 2 ontbreekt, kan een verzoek worden ingediend om de diersoort aan te wijzen. Op de behandeling van deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. De aanvrager moet daarbij, met verwijzing naar wetenschappelijke literatuur voor zover die beschikbaar is, aannemelijk maken dat de diersoort door een houder zonder specialistische kennis en vaardigheden te houden is waarbij het risico op welzijnsaantasting van de diersoort en gevaar voor de mens middels nader genoemde houderij-eisen kan worden geminimaliseerd tot het risico-niveau van de aangewezen D en E diersoorten. Dezelfde procedure geldt voor een aanvraag om de aanwijzing van een diersoort in te trekken.

3.2 Afstemming met wetgeving bedreigde diersoorten

Op grond van de Wet Natuurbescherming en de zogenoemde basisverordening (Verordening (EG) nr 338/97 van de Raad van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende diersoorten en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer (PbEG 1997, L61) is de handel in bedreigde diersoorten verboden of beperkt. Op dit verbod zijn uitzonderingen mogelijk, bijvoorbeeld als een dier in het kader van een internationaal fokprogramma mag worden gehouden; maar er zijn ook andere uitzonderingen. Het is niet de bedoeling om in een dergelijk geval het houden van deze dieren te blokkeren omdat zij niet zijn aangewezen, hetgeen een andere afweging van criteria en aspecten betreft. Bij de voorbereiding van een besluit of een dier dat behoort tot een bedreigde diersoort mag worden verhandeld of gehouden moeten daarom beide aspecten afzonderlijk, maar in relatie tot elkaar worden beoordeeld. De wet biedt de mogelijkheid om in zo'n geval een ontheffing voor de houder van dat dier te geven, onder het stellen van voorwaarden die het deelnemen aan het fokprogramma mogelijk maken.

4. Notificatie

De regels over de invoering en toepassing van de positieflijst moeten worden aangemerkt als technisch voorschrift in de zin van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften. Het verbod om dieren te houden die behoren tot de diersoorten die niet zijn aangewezen heeft gevolgen voor de handel in deze dieren. Het Hof van Justitie heeft in het hierboven in paragraaf 1.2 al genoemde *Andibelarrest* van 19 juni 2008, zaak C-219/07, bevestigd dat de bescherming van het dierenwelzijn een legitiem doel van algemeen belang is, dat onder bepaalde voorwaarden de beperking van het vrije verkeer kan rechtvaardigen. Het onderhavige besluit zal genotificeerd worden bij de Europese Commissie.

5. In werking treden aanwijzingsbesluit

Het definitieve aanwijzingsbesluit treedt in werking met ingang van tien weken na publicatie in de Staatscourant.

*De Staatssecretaris van Economische Zaken,
M.H.P. van Dam*